

*Azərbaycan Universiteti Elmi Şurasının
12.09.2025-ci il tarixli iclasının 01 sayılı
protokolu ilə təsdiq edilmişdir.*

AZƏRBAYCAN UNİVERSİTETİ

**MAGİSTRANTLAR ÜÇÜN
YADDAŞ KİTABÇASI**

Bakı - 2025

MAGİSTRANTLAR ÜÇÜN YADDAŞ KİTABÇASI

Hörmətli Tələbəmiz!

Siz Azərbaycan Universitetinə (bundan sonra “Universitet” adlanacaq) qəbul olmuş və magistrant kimi qeydiyyatda alınmışsınız. Sizi təbrik edir və təhsil müddətində uğurlar arzulayırıq!

Bizim məqsədimiz Sizi təhsil aldığınız müddətdə hüquq və vəzifələrinizlə tanış etmək və onları daha ətraflı izah etməklə təhsildə müvəffəqiyyət qazanmağınız üçün maksimum əlverişli şərait yaratmaq və obyektivliyi təmin etməkdir.

Siz təhsildə uğur qazanmaq üçün yüksək bilik və bacarıqlara yiyələnməklə yanaşı “Magistrantlar üçün yaddaş kitabçası”nda bildirilən Azərbaycan Respublikasının magistratura təhsil səviyyəsi üzrə qanunvericilik norma və Universitetin daxili qaydalarını, o cümlədən magistr hazırlığı prosesində tədrisin məzmun və təşkili, elmi-tədqiqat üzrə bilik və bacarıqlara qoyulan tələbləri bilməli və onlara əməl etməlisiniz.

Magistratura səviyyəsinin tədris proqramlarında Elm və Təhsil Nazirliyinin qərarları ilə yaranmış əsaslı fərqləri nəzərə alaraq cari Yaddaş Kitabçası 2025-2026-cı tədris ilindən etibarən qəbul olmuş magistrantlar üçün yenidən işlənmişdir.

Mündəricat

1. Magistratura təhsili nədir?	4
2. Azərbaycan Universitetində magistr hazırlığı	4
3. Magistraturada tədris prosesinin strukturu	4
4. Magistrantın hüquq və vəzifələri	5
5. Kredit sistemində tələbənin biliyinin qiymətləndirilməsi	5
6. Fərdi tədris planı (FTP)	6
7. İmtahan sessiyasının təşkili, keçirilməsi və apellyasiya qaydaları	6
8. Təqaüdlər necə müəyyənləşdirilir?	6
9. Magistrantların attestasiyası	7
10. Təcrübə: Elmi-pedaqoji və elmi-tədqiqat	7
11. Magistrlik dissertasiyasının tərtibat, təqdimat və müdafiə qaydaları	10
13. Azərbaycan Universitetində magistrantlar üçün mübadilə proqramları	14

1. Magistratura təhsili nədir?

Bildiyiniz kimi Azərbaycan ümumavropa ali təhsil məkanı yaratmaq məqsədilə təsis edilmiş “Bolonya prosesi”nə 2005-ci ildə qoşulmuş və bu tarixdən etibarən Azərbaycan, milli ali təhsil sistemində köklü dəyişikliklər etmişdir. Bu proses nəticəsində, ölkədə üçsəviyyəli ali təhsil sistemi tətbiq edilmiş və magistr təhsil səviyyəsi (magistratura) təsis edilmişdir.

Magistratura təhsili Azərbaycan Respublikası Milli Kvalifikasiya Çərçivəsinin əhəmiyyətli və ayrılmaz hissəsidir. Magistratura səviyyəsində Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmiş magistr ixtisaslaşmalarının (proqramlarının) təsnifatına uyğun olaraq mütəxəssis hazırlığı həyata keçirilir. Magistr (lat. magister – rəhbər, müəllim) – magistraturanı bitirmiş şəxslərə verilən ali elmi-ixtisas dərəcəsidir. Adətən elmi tədqiqat və ya ali təhsil müəssisəsində pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmağı planlaşdıran və ya əlavə ixtisasa yiyələnmək istəyən bakalavriat səviyyəsi məzunları magistraturada təhsillərini davam etdirirlər. Magistr dərəcəsi doktoranturada təhsil almaq üçün əsas şərtlərdən biridir.

Milli qanunvericiliyə əsasən magistr təhsilinin müddəti ixtisaslaşmaya görə 1.5 və ya 2 il (90 kredit və ya 120 kredit) təşkil edir.

Daha ətraflı məlumat almaq üçün Azərbaycanda magistr təhsilinin əsaslarını tənzimləyən “Azərbaycan Respublikası Təhsil haqqında Qanun” və digər müvafiq normativ sənədlərə müraciət etmək olar.

2. Azərbaycan Universitetində magistr hazırlığı

Azərbaycan Universitetində magistratura təhsilin məzmunu ixtisaslaşmanın tələblərinə uyğun olaraq bir-biri ilə əlaqəli nəzəri təlim, elmi-tədqiqat işləri, pedaqoji və peşəkar hazırlıqdan ibarətdir. Magistrantın nəzəri təlimi və pedaqoji hazırlığı humanitar, ixtisas və ixtisaslaşma fənlərinin mühazirə, məşğələ, seminar, məsləhət, sərbəst iş, pedaqoji təcrübə və s. formalarda öyrənilməsi ilə təmin olunur. Magistrantın elmi-tədqiqat fəaliyyəti hər semestr üçün nəzərdə tutulmuş elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi, elmi tədqiqat və elmi-pedaqoji təcrübələr və magistrlik dissertasiyasının hazırlanmasından ibarətdir. Magistratura üzrə dissertasiya hazırlanması 2 illik (120 kredit) təhsil üçün keçərlidir.

3. Magistraturada tədris prosesinin strukturu

Magistratura təhsili ixtisaslaşmanın tələblərindən asılı olaraq 1.5 və ya 2 tədris ili davam edir və iki semestrə (payız və yaz) ibarətdir. Bundan əlavə, yay tətili müddətində 6 (altı) həftədən çox olmayaraq, yay semestri də təşkil oluna bilər. Ali təhsilin hər iki səviyyəsində (bakalavr/magistratura) əyani təhsilə forması üzrə tədris ili 40 həftədir. Hər semestr 20 həftə (o cümlədən, 5 həftə imtahan sessiyası) təşkil edir. Tələbə üçün bir semestrə 30 kredit müəyyənləşdirilir. Bir kredit tələbənin auditoriya və auditoriyadan kənar 30 saatlıq işinə bərabərdir. Tələbənin 5 günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadan kənar ümumi yükünün həcmi 45 saatdır. Tələbənin həftəlik işinin həcmi 1,5 kreditdir (yay semestri istisna olmaqla). Magistr dissertasiyasının hazırlanmasına və müdafiəsinə, eləcə də buraxılış dövlət və semestr imtahanlarına hazırlığa, imtahanın verilməsinə və təcrübələrin keçirilməsinə ayrılmış hər bir həftə 1,5 kreditə bərabərdir.

Əgər hər hansı bir səbəbdən (ailə vəziyyəti, xəstəlik, hərbi xidmət və s.) magistranta akademik möhlət verilsə, bu möhlət müddəti ümumi təhsil müddətinə daxil edilmir.

Magistraturada təhsilin normativ müddəti 2 il olduğu halda - 120, 1.5 il olduqda isə - 90 kredit müəyyənləşdirilir. Müəyyən olunmuş kreditin tələbə tərəfindən yığılması məcburidir.

Akademik borcu olanlar üçün ödənişli əsaslarla, hər semestrə cəmi 10 kreditdən çox olmamaq şərti ilə fənn (fənlər) də seçməyə icazə verilir. Bu halda 30-dan artıq kreditə görə təhsil haqqının ödənilməsi müfəviq qaydalara uyğun olaraq həyata keçirilir.

4. Magistrantın hüquq və vəzifələri

Magistratura təhsilinin təşkili qaydaları və tədris prosesinin iştirakçılarının hüquq və vəzifələri Azərbaycan Respublikasını müvafiq qanunvericiliyi¹ ilə təsbit edilir.

Magistrantların əsas vəzifələri aşağıdakılardan ibarətdir:

4.1. Seçdikləri ixtisaslaşma üzrə nəzəri biliklərə, praktiki vərdişlərə və müasir araşdırma metodlarına ardıcıl və dərinlən yiyələnmək;

4.2. Qrupda işin təşkili və aparılmasına dair zəruri biliklərə və vərdişlərə yiyələnmək, özlərinin təhsil, elmi və mədəni səviyyəsini daim artırmaq, universitetin ictimai həyatında iştirak etmək;

4.3. Semestr boyu və sessiya zamanı tələb olunan qaydalara uyğun olaraq dərslərdə və imtahanlarda iştirak etmək;

4.4. Universitetin qəbul edilmiş nizam- intizam qaydalarına riayət etmək;

4.5. Universitetin idarə heyətinə, müəllimləri və əməkdaşlarına, bir-birinə hörmətlə yanaşmaq, tədris prosesinin aparılmasına, universitetin struktur bölmələrinin işinə mane ola biləcək hərəkətlərə yol verməmək, universitetdə müəyyən edilmiş qaydaların pozuntusunun qarşısını almaq üzrə müvafiq səlahiyyətləri olan, universitetin idarə heyəti işçilərinin və digər əməkdaşlarının qanuni tələblərini dərhal yerinə yetirmək;

4.6. Universitet auditoriyalarında təmizliyə və səliqəyə riayət etmək, tədris-laboratiya avadanlığına, cihazlara, dərs vəsaitlərinə, kitablarına və digər əmlakına qayğı və səliqə ilə yanaşmaq.

4.7. Magistrantla universitet arasında bağlanan müqavilənin tələblərinə və götürülmüş öhdəliklərə riayət etmək;

Magistrantların əsas hüquqları aşağıdakılardan ibarətdir:

4.8. Universitetdə keyfiyyətli təhsil almaq;

4.9. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq Universitetin fəaliyyəti ilə bağlı müvafiq məlumat əldə etmək;

4.10. Universitetin nizamnaməsinə və daxili qaydalarına uyğun olaraq tələbə təşkilatının səlahiyyətli nümayəndəsini seçmək və ya bu vəzifəyə namizədliyini vermək;

4.11. Öz təhsilini başqa ali təhsil müəssisəsində davam etdirmək üçün AU-dan müvafiq sənədlərin alınmasını tələb etmək;

4.12. Professor-müəllim heyətinin fəaliyyətini vaxtaşırı qiymətləndirmək;

4.13. Sağlamlıq üçün təhlükəsiz və zərərsiz təhsil şəraiti ilə təmin olunmaq;

4.14. Bir fənni ödənişli əsaslarla istənilən qədər seçmək və dinləmək.

5. Kredit sistemində tələbənin biliyinin qiymətləndirilməsi

Universitetdə biliyin qiymətləndirilməsi Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 11.09.2008-ci il tarixli 1060 sayılı əmri ilə təsdiq edilmiş “Kredit sistemi ilə təhsil alan tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsi haqqında Əsasnamə”yə uyğun olaraq çoxballı qiymətləndirmə meyarları ilə tənzimlənir. Biliyin qiymətləndirilməsinin çoxballı sistemi tələbələrin tədris fəaliyyəti nəticəsində əldə etdikləri bilik və bacarıqların qiymətləndirilməsinin yeni mexanizmidir. Tələbənin hər bir fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balların yarısı tələbənin semestr ərzindəki fəaliyyətinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə imtahanın nəticələrinə görə toplanır.

Balların maksimum miqdarının bölgüsü aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilir:

- 10 bal dərslərə davamiyyətinə görə;
- 10 bal tələbənin sərbəst işinə görə;
- 30 bal seminar (məşğələ) dərslərinin nəticələrinə görə;
- 50 bal imtahanın nəticəsinə görə;

QEYD 1: Ancaq mühazirəsi olan fənlərdə 30 bal kollokviumlardan əldə edilir.

---

¹ AR Nazirlər Kabinetinin 348 sayılı 24 dekabr 2013-cü il qərarı ilə təsdiq edilmiş “Ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat və magistratura səviyyələrində, əsas (baza ali) tibb təhsilində və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının magistratura səviyyəsində kredit sistemi ilə tədrisin təşkili Qaydaları”

Diqqət! Fənn üzrə ayrılmış auditoriya saatlarının 25 faizindən çoxunda iştirak etməyən tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır.

6. Fərdi tədris planı (FTP)

Tədris planına uyğun olaraq hər bir magistr tələbəsi tədris ili başlamadan fərdi tədris planı hazırlamalıdır. Fərdi tədris planında hər bir semestr ərzində planlaşdırılan tədris və elmi tədqiqat işləri göstərilir. Fərdi tədris planı bilavasitə magistrant tərəfindən tərtib olunur və imzalanır. Zəruri hallarda tyutor ilə bu barədə məsləhətləşmələr aparır. FTP-də dissertasiya mövzusu və elmi rəhbərin adı da yer alır. Dissertasiya mövzusu magistrantın özü tərəfindən kafedra müdürünün yardımı ilə birinci semestr ərzində seçilir. Magistrant təsdiq olunmuş fərdi tədris planı əsasında tədrisini və tədqiqat işlərini yerinə yetirir. Tədris prosesində magistrantın fərdi tədris planında müəyyən dəyişikliklər aparıla bilər (əlavə olaraq bir və ya bir neçə fənnin daxil edilməsi, dissertasiya mövzusunun dəqiqləşdirilməsi və ya dəyişdirilməsi və s.). Bu məqsədlə kafedra müdiri Beynəlxalq Magistratura və Doktorantura Mərkəzinə (bundan sonra **BMDM**) təqdimatla müraciət etməlidir. Fərdi tədris planında aparılan hər hansı bir dəyişiklik BMDM tərəfindən təsdiq olunmalıdır.

7. İmtahan sessiyasının təşkili, keçirilməsi və apellyasiya qaydaları

Hər tədris ilinin payız və yaz semestrlərinin sonunda 5 həftə ərzində imtahan sessiyası təşkil olunur. İmtahanda qazanılan maksimum bal 50-dir. Tələbənin imtahandan topladığı bal 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur və akademik borcu yaranmış olur. İmtahan nəticələrinin qiymətləndirilməsindən və ya sualların (testlərin) tərtibatından narazılığı olan tələbələr 3 iş günü ərzində Apellyasiya Komissiyasına müraciət edə bilərlər. Üzrlü səbəbdən imtahanda iştirak etməyən tələbələrə növbəti semestrin dərsləri başlanana qədər bir dəfə həmin imtahanı vermək imkanı yaradılır. Bu zaman tələbə həmin fənn üzrə təkrar imtahan üçün ödəniş etmir.

Üzrsüz səbəbdən imtahanda iştirak etməyən tələbə isə fənn (fənlər) üzrə akademik borcu qalmış hesab olunur. Bu halda fənni (fənləri) yenidən dinləmədən kreditləri qazanmaq istəyən tələbə bu imkandan təhsil proqramı ilə müəyyən olunmuş müddət ərzində həmin fənn (fənlər) tədris olduğu semestrə (akademik borcu yaranan semestrə imtahan sessiyasından sonra növbəti semestr başlayanadək və ya növbəti semestrin birində imtahan sessiyası zamanı) fənnə uyğun akademik borcu ödəməklə yararlı ola bilər. Üzrsüz səbəbdən iştirak etməyən tələbənin imtahan üçün ödəniş haqqı, həmin fənn üçün müəyyən edilən məbləğin 25 faizini təşkil edir.

Tələbə hər semestrə (birinci semester xaric) akademik borcu olan fənni (fənləri) dinləmədən ümumilikdə iki fənn üzrə (hər fəndən bir dəfə olmaqla) imtahanda iştirak edə bilər. Bu zaman tələbənin akademik borcu olan fənni (fənləri) dinlədiyi semestrəki cari qiymətləndirilmənin nəticələri nəzərə alınır və onun qazandığı kreditlər tədris planı üzrə həmin fənni (fənləri) dinlədiyi semestrə aid olunur. Bütün digər hallarda akademik borcu olan tələbə fənni yenidən dinləməli və həmin fəndən (fənlərdən) dərslərdə iştirak etməklə, onun (onların) mənimsənilməsinə qoyulan tələbləri tam yerinə yetirməlidir.

İmtahan zamanı tələbələrin vəzifə və hüquqları ilə Azərbaycan Universitetinin 05.02.2024-cü il tarixli Elmi Şurasının 06 sayılı qərarı və Rektorun 05.02.2024-cü il tarixli, 007 sayılı əmri ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Universitetində imtahan sessiyasının təşkili və keçirilməsi qaydaları”na dair sənəddə tanış ola bilərsiniz.

8. Təqaüdlər necə müəyyənləşdirilir?

Azərbaycan Universitetində təqaüdlərin verilməsi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 5 fevral tarixli 38 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Doktorantlara, ali təhsil, orta ixtisas və ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin tələbələrinə və şagirdlərinə təqaüdlərin təyin olunması və ödənilməsi QAYDALARI” ilə tənzimlənir.

Həmin qaydalara əsasən:

-dövlət sifarişi, dövlət hesabına və ödənişli əsaslarla təhsil almalarından asılı olmayaraq, ali təhsil müəssisələrinin əyani formada təhsil alan tələbələrinə təqaüd onların ümumi orta müvəffəqiyyət göstəricilərinə görə verilir;

-təqaüd əyani formada təhsil alan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarına və əcnəbi vətəndaşlara şamil edilir.

-təqaüd dövlət büdcəsində bu məqsədlər üçün nəzərdə tutulmuş vəsait hesabına ödənilir.

-təqaüd ayda bir dəfə olmaqla, ixtisas üzrə təhsil proqramı ilə müəyyən edilmiş normativ müddətdə (bakalavriat - 4 il, magistratura – 2 il) ödənilir.

-təqaüdü veriləməsi tələbə təhsil aldığı müəssisədən xaric olunduqda və ya akademik məzuniyyət götürdükdə dayandırılır. Akademik məzuniyyət götürən magistrantlara cari tədris semestri müddətində təqaüd tam həcmdə ödənilir və həmin şəxs akademik məzuniyyətdən qayıtdıqda ona təqaüd yalnız növbəti imtahan sessiyasının nəticələrinə əsasən ümumi əsaslarla verilir.

-istehsalat təcrübəsi və tətillər müddətlərində tələbə və şagirdlərin işləyib-işləməmələrindən asılı olmayaraq, təqaüd alma hüquqları saxlanılır.

-Ali təhsil müəssisələrində hər tədris ili üçün ixtisaslar üzrə təqaüdlərin sayı həmin ixtisaslar üzrə dövlət sifarişi və dövlət hesabına təhsilənlərin sayına bərabər qəbul edilir.

Ali təhsil müəssisələrinə hər bir ixtisas üzrə təqaüdlərin sayı nəzərə alınmaqla, imtahan sessiyasının nəticələrinə əsasən ÜOMG-yə görə ən yüksəkdən başlayan sıralamaya uyğun növbəti semestrə təqaüd alacaq tələbələrin siyahısı müəyyən edilir.

Təqaüd almaq hüququnu qazanmış magistranta təqaüdlər semestr üzrə (birinci tədris ilinin birinci semestri istisna olmaqla) imtahan sessiyasının nəticələrinə əsasən fənlər üzrə göstəricilərinə görə aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilir:

1. akademik göstəriciləri 91–100 bal olan tələbələrə
2. akademik göstəriciləri 71–100 bal olan tələbələrə
3. akademik göstəriciləri 51–100 bal olan tələbələrə

Təqaüdü məbləği Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin müvafiq sərəncamları ilə müəyyənləşdirilir.

9. Magistrantların attestasiyası

Tədris planının bütün şərtlərini yerinə yetirmiş tələbələr yekun attestasiyaya buraxılırlar. Magistr proqramı üzrə təhsildə tələbənin fəal müstəqil işinə daha çox üstünlük verilir. Yekun attestasiya magistrlik dissertasiyasının müdafiəsindən ibarətdir. Magistratura səviyyəsini bu və ya digər səbəbdən başa vurmayan şəxslərə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada arayış verilir.

10. Təcrübə: Elmi-pedaqoji və elmi-tədqiqat

Magistrantlar aşağıdakı təcrübələrdən keçməlidirlər:

- elmi-pedaqoji təcrübə;
- elmi-tədqiqat təcrübəsi.

Elmi-pedaqoji təcrübənin məqsədi – pedaqogikanın təcrübə əsaslarının mənimsənilməsi və vərdişlərin əldə edilməsi, elmi metodik materialların (işçi tədris planının, fənlərin proqramının, tədris-metodiki vəsaitlərin və tövsiyələrin) tərtib olunma metodikasının mənimsənilməsi, təcrübəli müəllimlərin apardığı mühazirələrdə və seminarlarda iştirak olunması, bakalavr tələbələri üçün sınaq dərslərinin keçirilməsidir. Magistr hazırlığında elmi-pedaqoji təcrübənin digər bir vacib xüsusiyyəti ondadır ki, magistratura məzunlarının gələcək fəaliyyəti əksər hallarda rəhbər vəzifələrdə çalışması, yəni işçi personalın təlimi (tədris materiallarının hazırlanması üçün bacarıq və vərdişlərin əldə edilməsi, təlim proqramlarının planlaşdırılması, seminarların keçirilməsi) ilə əlaqədardır. Təcrübənin müddəti 4 həftədir. Magistrantlar təcrübə qurtardıqdan sonra 2 həftə ərzində hesabat təqdim edirlər.

Elmi-pedaqoji təcrübənin vəzifələri:

- Ali təhsil müəssisəsinin idarəetmə sistemi haqqında təsəvvürün formalaşdırılması;

- Tələbənin ali məktəbdə aldığı nəzəri bilikləri möhkəmləndirmək, dərinləşdirmək və sonrakı əmək fəaliyyətində istifadəsini təmin etmək;

-Pedaqoji ixtisaslar üzrə təhsil alan tələbələrdə pedaqoji peşəyə olan marağı möhkəmləndirmək və təlim-tərbiyə işlərini yaradıcılıqla həyata keçirmək bacarığını inkişaf etdirmək.

- Tədris işinin təşkilinin, məzmununun və planlaşdırılmasının əsas formaları ilə tanış olmaq;

- Ali təhsil sahəsində çalışan müəllim üçün peşə vərdişlərinin formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi;

- Ali məktəb pedaqogikası üzrə əsas biliklərin, tədris, metodiki və tərbiyə işlərinin sərbəst olaraq yerinə yetirilməsində bacarıq və vərdişlərin əldə edilməsi.

Elmi-tədqiqat təcrübəsinin məqsədi – tələbələrin elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsinin əsas üsullarını öyrənməsi, peşə biliklərinin artırılmasını, sistemləşdirilməsini, elmi-tədqiqat işlərinin sərbəst şəkildə yerinə yetirilmə vərdişlərinin formalaşdırılmasını və magistrlik dissertasiyasının yerinə yetirilməsini təmin etməkdir. Təcrübənin müddəti 4 həftədir. Magistrantlar təcrübə qurtardıqdan sonra 2 həftə ərzində hesabat təqdim edirlər.

Elmi-tədqiqat təcrübəsinin vəzifələri:

- Aktual elmi problemlərin müəyyən edilməsi və onların tədqiq edilməsində təcrübə toplanması;

- Tələbələri ixtisasın profilindən və xüsusiyyətindən asılı olaraq yeni texnologiyalarla, müntəzəm iş üsulları ilə, müasir elmi-tədqiqatlarla və digər məsələlərlə tanış etmək;

- Elmi-bibliografik axtarışın təşkilində istifadə olunan üsullar və formalarla tanış olunması (o cümlədən elektron kataloqlarla və internet vasitəsi ilə axtarışlar həyata keçirilməsi);

- Tələbələrdə işgüzarlıq, təşkilatçılıq və birgə çalışmaq vərdişlərini yaratmaq;

- Elmi-tədqiqat layihələrinin işlənməsi və yerinə yetirilməsinin təşkili;

- Tədqiqat nəticələrinin analiz edilməsi;

- Təşkilatlarda layihələrin qruplar tərəfindən yerinə yetirilməsinin idarəetmə mexanizmlərinin mənimsənilməsi;

- Magistrlik dissertasiyasının yerinə yetirilməsi üçün lazım olan materialların toplanması.

Magistrantın elmi-tədqiqat və pedaqoji fəaliyyətinin minimum nəticələri aşağıdakılardır:

- magistrlik dissertasiyasının hazırlanması;
- magistrlik dissertasiyasının məzmununu əhatə edən ən az 2 (iki) məqalənin (və ya tezis) nəşr etdirilməsi və ya çap üçün qəbul etdirilməsi (uyğun sənədlərlə təsdiq olunmalıdır);

- elmi-texniki və elm-metodiki konfranslarda məruzə ilə iştirak etməsi;

- pedaqoji prosesdə iştirak etməsi;

Magistr tələbələrinin istehsalat təcrübəsi müvafiq təhsil proqramlarının tərkib hissəsidir. Təcrübənin təşkili, həcmi, məqsədi və keçirilmə müddəti müntəzəm hazırlığı aparılan müvafiq istiqamətlər (ixtisaslar) üzrə dövlət təhsil standartları ilə müəyyənləşdirilir.

Magistrantın elmi-tədqiqat təcrübə rəhbərinin vəzifələri

AU-da ixtisas kafedraları tərəfindən magistrantlara elmi-tədqiqat təcrübəsinin keçirilməsi üçün təcrübə rəhbəri təyin edilir. Kafedranın elmi dərəcəli professor-müəllim heyəti elmi rəhbər təyin oluna bilər. Bir pedaqog 5 nəfərdən çox magistranta elmi-tədqiqat təcrübəsi üzrə rəhbər təyin oluna bilməz.

Təhsil müəssisəsi tərəfindən təyin olunan rəhbər:

Təcrübə rəhbəri kafedra müdiri tərəfindən təyin edilir. Təcrübə rəhbəri aşağıdakı təşkilati işləri yerinə yetirir:

- təcrübə proqramının yerinə yetirilməsi üçün təşkilati tədbirləri həyata keçirir.

- elmi-tədqiqat təcrübəsinin proqramını və təqvim müddətlərini kafedra müdiri ilə razılaşdırır,

- təcrübənin keçirilməsinə dair işçi proqramı hazırlayır;

- magistrantla birlikdə elmi-pedaqoji təcrübə keçmək üçün uyğun fənni müəyyənləşdirir;

- tələbələrin əmək mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydalarına riayət etmələrinə cavabdehlik daşıyır;

- tələbələrə fərdi tapşırıqların, təcrübə mövzularının müəyyənləşdirilməsində və onların iş yerlərinə təhkim olunmasında iştirak edir;
- tələbələrə fərdi tapşırıqların yerinə yetirilməsində metodiki yardım göstərir və onlara magistr dissertasiyası üçün lazım olan materialların toplanmasında köməklik göstərir;
- tələbələrə təcrübə proqramının yerinə yetirilməsi barədə hesabat tərtib edilməsində metodiki yardım göstərir.
- magistrantın kafedrada təcrübə üzrə hesabatının müdafiəsini təşkil edir

Magistrantın təcrübə dövründə vəzifələri:

- Tanışlıq həftəsi olan I həftə ərzində universitetin strukturu ilə və elmi-pedaqoji təcrübə keçirilən bölmədəki tədris və pedaqoji fəaliyyətlə tanış olunması, fəaliyyət planının müəyyənləşdirilməsi və hazırlıq işlərinin aparılması;
- Elmi-pedaqoji təcrübənin keçirilməsi üçün seçilmiş fənn üzrə mütləq bir neçə mühazirədə və seminar məşğələlərində iştirak olunması;
- Mühazirələrin və seminar məşğələlərinin keçirilməsi üçün tədris və metodik materialların hazırlanması və təcrübə rəhbəri ilə müzakirə olunması;
- Sonrakı üç həftə ərzində mühazirələrin, seminar və ya laboratoriya məşğələlərinin aparılması;
- Keçirilmiş dərslərin həm məzmun, həm də metodiki nöqteyi-nəzərdən digər magistrantlarla müzakirə olunması;
- Seçilmiş fənn üzrə ən az 6 akademik saat həcmində dərslərdə iştirak olunması, müəllimin keçirdiyi dərslərdə və tələbələrin aktivliyi haqqında öz düşüncələrini yazması;
- Eyni ixtisasdan təcrübə keçən digər magistrantların dərslərində iştirak etməsi və öz mülahizələrinin təcrübənin hesabatında göstərilməsi;
- Elmi-tədqiqat təcrübəsi zamanı fərdi tədris planına uyğun olaraq elmi rəhbər tərəfindən müəyyən edilmiş tapşırıqların yerinə yetirilməsi;
- Elmi-pedaqoji və elmi-tədqiqat təcrübəsi üzrə hesabatın hazırlanması və onun gündəliklə² birlikdə təcrübə qurtardıqdan sonra 2 həftə ərzində təcrübə rəhbərinə təqdim olunması

Təcrübə keçməsi barədə tələbənin hesabat forması və təcrübənin yekunlarına dair attestasiya forması təhsil müəssisələri tərəfindən müəyyənləşdirilir. Təcrübələrin yekunlarına görə alınan qeyri-müvəffəq qiymət akademik borc hesab edilir. Təcrübədə müxtəlif səbəblərdən iştirak etməyən və qeyri-müvəffəq qiymət alan tələbələr təkrar təcrübə keçməlidirlər.

Təcrübələrin hesabatına olan tələblər:

Təcrübə haqqında hesabat magistrantın təcrübə zamanı fəaliyyətini xarakterizə edən əsas sənəddir. Hesabat elmi işlərin yerinə yetirilməsində tələb olunan qaydalar gözlənilməklə 1.5 intervalla 14 ölçüdə şriftlə yazılmalıdır. Elmi-pedaqoji təcrübə haqqında hesabatda keçirilmiş dərslərin metodik təminatı (dərslərin qısa məzmunu, yoxlama sualları, məsələlər, testlər və ədəbiyyat siyahısı) daxil edilməlidir. Elmi-tədqiqat təcrübəsi haqqında hesabatda magistr dissertasiyasının mövzusu və ya yerinə yetirilmiş elmi-tədqiqat işinin məqsədi izah edilir, toplanmış materialların analizi verilir, nəticələr və təkliflər şərh edilir.

Elmi-pedaqoji təcrübənin hesabatı - (titul vərəqi, giriş, əsas hissə, təcrübədə əldə olunan nəticə, ədəbiyyat siyahısı). Həcmi ən az 5 səhifə olmalıdır (istifadə olunan ədəbiyyat siyahısı və əlavələr istisna olmaqla).

Titul vərəqi istehsalat təcrübəsi üzrə tərtib olunan hesabatın birinci səhifəsidir. Elmi-pedaqoji və elmi-tədqiqat təcrübələri müxtəlif vaxtlarda keçirildiyindən hər bir təcrübə üçün ayrı hesabat yazılmalıdır.

² Gündəlik- Magistrantın təcrübə dövründə nəzərdə tutulmuş fəaliyyət və gördüyü işlər barədə qeydiyyat sənədi

Elmi-pedaqoji təcrübə üzrə hesabatın əsas hissəsində:

- Magistrantın elmi-pedaqoji təcrübəsi üçün müəyyən edilmiş (yerinə yetirilməsi lazım olan) tapşırıqlar göstərilir;
- Elmi-pedaqoji təcrübə ərəfəsində magistrantın müəyyən edilmiş dərsi tədris etməsi üçün tanış olduğu metodika təsvir edilir;
- Magistrantın dinləyici olaraq iştirak etdiyi mühazirələr və seminar məşğələləri haqqında rəyi (dərsin tədrisində istifadə olunan metodikanın təsviri) izah edilir;
- Görülən işlərin qısa təsviri verilir və onların yerinə yetirilmə tarixləri göstərilir;
- Elmi-pedaqoji təcrübənin yerinə yetirilməsində qarşıya çıxan çətinliklər haqqında məlumat verilir.

Elmi-tədqiqat təcrübəsi üzrə hesabatın əsas hissəsində:

- Elmi-tədqiqat təcrübəsi üçün müəyyən edilmiş (yerinə yetirilməsi lazım olan) tapşırıqlar göstərilir;
- Elmi-tədqiqat işinin məqsədi aydınlaşdırılır;
- Mövzunun elmi və təcrübi əhəmiyyətinin dəyərləndirilməsi göstərilir;
- Əldə olunan materialların analizi verilir;
- Magistr dissertasiyasında qoyulan məsələnin həlli üçün seçilmiş tədqiqat üsulu əsaslandırılır;
- Nəticələrin iqtisadi analizi verilir;
- Müasir elmi və təcrübi nailiyyətlərdə tədqiq olunan məsələnin yeri, gələcək tədqiqatların istiqamətləri müəyyənləşdirilir;
- Nəticə və təkliflər göstərilir.

Təcrübədə əldə olunan nəticə olaraq elmi-pedaqoji və ya elmi-tədqiqat təcrübəsində qarşıya qoyulan məsələlərin yerinə yetirilməsi dəyərləndirilir, təcrübə zamanı ortaya çıxan problemlərin aradan qaldırılması yolları və s. göstərilir.

Ədəbiyyat siyahısına yalnız hesabatın tərtib olunmasında istifadə olunan kitablar, məqalələr, internet mənbələri və s. daxil edilir.

Hesabatın müdafiəsi: Hesabat yoxlama üçün təcrübə rəhbərinə təqdim edilir. Təcrübə rəhbəri tərəfindən magistrantın təcrübə proqramının necə yerinə yetirilməsi araşdırılır. Hesabatın nəticələri kafedra iclasında magistrantın iştirakı ilə müzakirə edilir və yekun qiymət verilir.

11. Magistrlik dissertasiyasının tərtibat, təqdimat və müdafiə qaydaları

Ali təhsilin magistratura səviyyəsi üzrə təhsilin yekun mərhələsi magistrlik dissertasiyasının müdafiəsidir. Magistrlik dissertasiyası elmi rəhbərin rəhbərliyi altında magistrantın müstəqil yerinə yetirdiyi elmi-tədqiqat (yaradıcılıq) və ya təcrübi-konstruktor işidir. Magistrlik dissertasiyası magistrantın müvafiq ixtisaslaşma və ya sahə üzrə gətirdiyi yeniliyi əks etdirməlidir.

Magistrlik dissertasiyasının hazırlanması və müvəffəqiyyətlə müdafiəsi magistr hazırlığı proqramının yerinə yetirilməsinin məcburi şərtidir. Magistrlik dissertasiyasının müdafiəsinə tədris planında nəzərdə tutulmuş bütün fənləri tam mənimsəyən və müvəffəq qiymət alanlar buraxılırlar. Magistrlik dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə müdafiə etmiş şəxslərə vahid dövlət nümunəli diplom verilir. Magistranta dissertasiya işinin hazırlanmasında elmi rəhbər yaxından yardım göstərir.

Magistrantın elmi rəhbəri:

- magistranta dissertasiyası üçün tapşırıq verir;
- magistranta dissertasiyanın yerinə yetirilmə dövrünü əhatə edən fərdi iş planının hazırlanmasında köməklik göstərir;
- magistranta dissertasiya işi üçün lazım olan elmi-metodik ədəbiyyatı, məlumat və arxiv materiallarını, layihələri və digər mənbələri tövsiyə edir.
- magistrantla müntəzəm olaraq fərdi iş planına uyğun müzakirələr aparır, ona elmi-metodik məsləhətlər verir.

Magistrlik dissertasiyası üçün mövzunun seçilməsi

Magistr dissertasiyası, **magistr dərəcəsi** almaq üçün tələb olunan elmi tədqiqat işidir. Bu, magistranın öz sahəsində aparılmış dərin tədqiqatı əks etdirən və müəyyən tələblərə cavab verən elmi mətn olub, ali məktəbin elmi şurasında müdafiə olunur.

Dissertasiya mövzuları aşağıdakı tələblərə cavab verməlidir:

- Magistranın təhsil aldığı ixtisaslaşma istiqaməti üzrə nəzəri və praktiki baxımdan aktual olmalıdır;

- Dissertasiya işində baxılan mövzunun müvafiq elmi istiqamət üçün mühüm əhəmiyyəti olan hər hansı bir məsələnin yaradıcı həllinə fokuslanmalıdır;

- Mühüm tətbiqi əhəmiyyəti olan texniki, iqtisadi və texnoloji işləmələrin təkmilləşdirilmiş elmi şərhini təmin etməlidir.

Magistrant, dissertasiya mövzunu kafedra tərəfindən təklif olunan Magistr dissertasiyası mövzularının siyahısından seçə və ya siyahıda olmayan mövzunu da təklif edə bilər. Magistrlik dissertasiyası mövzusunun seçilməsində sərbəstlik magistranın fərdi elmi maraqlarının həyata keçirilməsində və qarşıya qoyulan problemin həllində geniş imkanlar yaradır.

Magistraturaya qəbul olunan hər bir tələbə üçün dissertasiya mövzusu seçildikdən sonra kafedra tərəfindən elmi dərəcəsi (elmlər doktoru və ya fəlsəfə doktoru) olan elmi rəhbər təyin edilir və magistranın tədris və tədqiqat fəaliyyəti bilavasitə elmi rəhbərin nəzarəti altında həyata keçirilir. Magistrlik dissertasiyası elmi rəhbərin (zəruri hallarda həm də məsləhətçilərin) rəhbərliyi altında yerinə yetirilən müstəqil elmi-tədqiqat və təcrübi konstruktor işidir. Magistrlik dissertasiyasının mövzusu və planı, magistranın elmi rəhbəri olduğu kafedranın elmi istiqamətləri ilə əlaqələndirilməli və kafedranın təqdimatı əsasında fakültənin elmi şurası tərəfindən birinci semestrin 3 ayı ərzində təsdiq edilməlidir. Magistrant mövzunun seçilməsində elmi rəhbərinin köməyi ilə dissertasiyanın məzmununun nədən ibarət olmasını, qarşıya qoyulan məsələnin yeniliyini, aktuallığını və təcrübi əhəmiyyətini müəyyənləşdirməli, seçilmiş mövzunun onun yüksək səviyyəli bir mütəxəssis kimi yetişməsində əhəmiyyətini qiymətləndirməlidir. Magistrlik dissertasiyası magistranın bakalavr səviyyəsində yerinə yetirdiyi buraxılış işinin davamına və daha dərinə tədqiq etdirilməsinə də həsr oluna bilər. Bu halda buraxılış işində yerinə yetirilən mövzu təkrarlanmamalı və daha dərin elmi və təcrübi tədqiqatların yerinə yetirilməsini nəzərdə tutmalıdır. Magistrlik dissertasiyasında magistranın əldə etdiyi nəticələr elmi və praktiki cəhətdən əsaslandırılmalı, mövcud faktlarla müqayisəli qiymətləndirilməli və onların istifadəsi üçün tövsiyələr verilməlidir.

Magistrlik dissertasiyasının işçi planı

Magistrlik dissertasiyası elmi rəhbərin rəhbərliyi altında magistranın müstəqil elmi-tədqiqat işidir və onun yerinə yetirilməsi üçün plan tərtib olunmalıdır. İşin planlaşdırılması işçi planın tərtib olunması ilə başlayır və nəzərdə tutulan tədqiqatların yerinə yetirilməsi üçün yol xəritəsini müəyyənləşdirir. Düzgün tərtib olunmuş plan seçilmiş mövzu üzrə tədqiqatların məhsuldar şəkildə təşkil olunmasına və vaxtında yerinə yetirilməsinə imkan verir. Magistrlik dissertasiyasının işçi planı mövzu üzrə ədəbiyyatların öyrənilməsi və seçilməsi ilə paralel hazırlanır və elmi rəhbərlə razılaşdırılır.

Mövzu üzrə məlumatların toplanması, analizi və ümumiləşdirilməsi

Magistrlik dissertasiyasının işçi planında göstərilən mövzulara uyğun olan ədəbiyyatlar seçilir və onların siyahısı tərtib edilir. Tədqiqatın mövzusu ilə əlaqədar olan bütün ədəbiyyat mənbələri öyrənilməlidir. Bu mənbələrə ölkəmizdə və xaricdə nəşr edilən müxtəlif ədəbiyyat növləri aiddir. Biblioqrafik siyahının tərtib edilməsi üçün aşağıdakı mənbələr istifadə edilir:

- Magistrlik dissertasiyasının mövzusu ilə əlaqədar olaraq əsas və tövsiyə olunan ədəbiyyat siyahısı;

- Mövzu üzrə dissertasiya işləri.

- İnternet resursları;

İxtisas və elm sahəsindən asılı olaraq son 3-5 il ərzində nəşr edilmiş ədəbiyyatlar ədəbiyyat siyahısının minimum 50%-ni təşkil etməlidir, çünki onlarda üzərində tədqiqat aparılan problem üzrə

daha aktual olan elmi nailiyyətlər və onların təcrübi əhəmiyyəti dərc edilmişdir. 10, 20, hətta 30 illik ədəbiyyatların istifadə olunması bu sahədə çalışan alim və mütəxəssislərin tövsiyələri nəzərə alınaraq mümkündür. Tədqiq olunan mövzu üzrə ədəbiyyat mənbələri dərc edilmiş məqalə və kitabların ədəbiyyat siyahısından seçilə bilər. Elmi jurnallarda məqalələrin axtarışı hər il ərzində nəşr edilmiş jurnalın son nömrəsindən başlanmalıdır, belə ki, bu son nömrədə bir il ərzində dərc edilmiş məqalələrin siyahısı verilir. Hal-hazırda internetdə çoxlu sayda elektron mənbələr (kitablar, məqalələr, əsasnamələr, informasiya materialları və digər) yerləşdirilmişdir. Bu materialların araşdırılması, istifadə olunması və ədəbiyyat siyahısına daxil edilməsi vacibdir. Elmi mövzuda yazılmış kitabla iş - titul vərəqinin öyrənilməsi ilə başlayır və burada müəllif, nəşr ili, buraxılış yeri haqqında məlumat verilir və mündəricat göstərilir. Nəşr ili nəzərdə tutulan problem üzrə aparılan tədqiqatlar haqqında verilən informasiyanın müasir dövrə aid olub-olmadığını göstərir. Kitabın mündəricatında onun məzmununun əsas müddəaları və təqdim olunmuş materialların ardıcılığı göstərilir. Sonra girişlə tanış olmaq lazımdır ki, burada da mövzunun aktuallığı göstərilir və kitabın qısa məzmunu şərh edilir, mənbələr və tədqiqat üsulları haqqında və problemin həll olunma dərəcəsi haqqında məlumat verilir.

Tədqiq olunan mövzu üzrə toplanan materiallar yekunlaşdırılaraq və ümumiləşdirilərək magistrlik dissertasiyasının strukturu, məzmunu və həcmi müəyyənləşdirilir.

Magistrlik dissertasiyasının təqdimat mərhələləri

Magistrant dissertasiya işinin hazırlanması barədə vaxtaşırı kafedraya məlumat verir və dissertasiya işini tələb olunan məzmununda və formada yerinə yetirdikdən sonra elmi rəhbərinə təqdim edir. Elmi rəhbər işi yoxladıqdan sonra özünün yazılı rəyi ilə birlikdə müzakirə üçün kafedraya təqdim edir. Rəydə dissertasiya işinin bütün bölmələri üzrə görülmüş iş səciyyələndirilir və alınan nəticələrin yeniliyi və doğruluğu, nəzəri və praktiki əhəmiyyəti və həmçinin magistrantın fərdi xüsusiyyətləri qiymətləndirilir. Dissertasiya işi kafedrada müzakirə olunduqdan sonra onun magistrlik dissertasiyası üçün irəli sürülən tələblərə cavab verməsi və magistrantın müdafiəyə hazırlığı barədə müvafiq qərar qəbul edilir. Ali təhsilin magistratura səviyyəsində təhsilin yekun mərhələsi magistrlik dissertasiyasının müdafiəsidir. Dissertasiyanın müdafiəsi təhsil müəssisəsinin Rektorumun əmri ilə yaradılmış ixtisaslaşdırılmış şuranın iclasında aparılır. Magistratura səviyyəsini bitirən şəxslərə “magistr” ali elmi ixtisas dərəcəsi verilir. “Magistr” dərəcəsi magistrlik dissertasiyalarının müdafiəsi üçün ali təhsil müəssisəsi tərəfindən yaradılmış ixtisaslaşdırılmış şuraların qərarı əsasında verilir. Yalnız təhsilin normativ müddəti 2 il (120 kredit) olan ixtisasları bitirən şəxslər təhsillərini doktoranturada davam etdirə bilərlər.

Magistrlik dissertasiyasının strukturu

Dissertasiya təlim dilində yazılmalı və müdafiə edilməlidir. Magistrlik dissertasiyasının strukturunu aşağıdakı ardıcılıqla yerləşdirilmiş materiallar təşkil edir:

- titul vərəqi;
- referat;
- mündəricat;
- giriş;
- əsas hissə (dissertasiyanın məzmunu);
- nəticə;
- istifadə olunan ədəbiyyat;
- əlavələr (əgər varsa).

Referat dissertasiyanın məzmununun qısa xülasəsidir və orada aşağıdakılar əks olunmalıdır:

- magistrantın adı və dissertasiya işinin mövzusu; elmi rəhbərin adı
- tədqiqatın obyekti, məqsədi və xarakteri;
- tədqiqat və hesablamaların qısa şərh;
- nəticə.

Referatın həcmi təxminən 150-200 sözdən ibarət olmalı və bir səhifədə yazılmalıdır. Mündəricat dissertasiya işində olan bütün fəsillərin, hər fəslə daxil olan başlıqların və altbaşlıqların hansı səhifələrdən başladığını göstərir. Girişdə mövzunun aktuallığı, tədqiqatın məqsədi və obyektı haqqında qısa məlumat verilir. Əsas hissədə dissertasiya işində müvafiq elmi istiqamət üzrə mühüm əhəmiyyəti olan və araşdırılan məsələnin təhlili və onun yaradıcı həlli verilir. Əsas hissənin mətni fəsil, yarım fəsil, başlıqlar və altbaşlıqlara bölünür. Burada lazım gəldikdə cədvəllər, şəkillər, qrafiklər, diaqramlar, sxemlər və s. verilə bilər. Nəticə hissəsində tədqiqat işinin yekunu olaraq magistrantın əldə etdiyi elmi və təcrübi nəticələr və tövsiyələr verilir. İstifadə olunan ədəbiyyat hissəsində dissertasiya işini yerinə yetirdikdə istifadə edilmiş bütün mənbələr bir qayda olaraq əlifba sırası ilə (müəllifin soyadının birinci hərfi) ardıcıl nömrələnərək göstərilir. (Bəzi hallarda mənbələr istinadlara görə də nömrələnə bilər). Azərbaycan Universitetində Akademik Dürüstlük və Etika Siyasətinə uyğun olaraq müəllifinə və ədəbiyyatına istinad olunmadan özgə materiallarından istifadə edildikdə, magistrlik dissertasiyası müdafiə ilə bağlı istənilən müzakirə mərhələsindən geri qaytarılır. Əlavələr hissəsində dissertasiyanın əsas hissəsindəki araşdırmalara və müddəalara aydınlıq gətirən və ya əsaslandırılan materiallar verilir (əgər buna ehtiyac olarsa).

Dissertasiya işinin müdafiəyə təqdim olunması

Magistrant dissertasiya işinin hazırlanması barədə vaxtaşırı elmi rəhbərinə məlumat verir və onu tələb olunan məzmununda və formada yerinə yetirdikdən sonra elmi rəhbərinə təqdim edir. Elmi rəhbər işi yoxladıqdan sonra özünün yazılı rəyi ilə birlikdə ilkin müzakirə üçün kafedraya təqdim edir. Rəydə dissertasiyanın bütün bölmələri üzrə görülmüş iş səciyyələndirilir və alınan nəticələrin doğruluğu, nəzəri və təcrübi əhəmiyyəti və həmçinin magistrantın fərdi xüsusiyyətləri qiymətləndirilir. Kafedraya təqdim olunan materiallar və magistrantın Fərdi tədris planı nəzərdən keçirilir, dissertasiya işi müzakirə olunduqdan sonra onun magistrlik dissertasiyası üçün qoyulan tələblərə cavab verməsi müəyyənləşdirilir və yekun rəylə birlikdə Beynəlxalq Magistratura və Doktorantura Mərkəzinə təqdim edilir. Mərkəzin müdiri təqdim olunmuş materialların müdafiəyə buraxılması barədə müvafiq qərar qəbul edir və magistrlik dissertasiyasının titul vərəqində müvafiq qeydlər aparır. Mərkəz müdiri magistrantı dissertasiya müdafiəsinə buraxmağı mümkün hesab etmədikdə bu məsələyə elmi rəhbərin iştirakı ilə Mərkəzdə baxılır.

Kənar ekspert rəyi

Dissertasiya işi müdafiəyə ən azı 15 gün qalmış tanışlıq və rəy üçün ekspertlərə göndərilir. Ekspertlər dissertasiya işi ilə əsaslı tanışlıqdan sonra yazılı rəy hazırlayır. Rəydə aşağıdakılar öz əksini tapmalıdır:

- dissertasiya mövzusunun aktuallığı;
- ədəbiyyatdan düzgün istifadə olunması;
- müəllifinə və ədəbiyyatına istinad olunmadan özgə materiallarından istifadə olunma faktının olub-olmaması;
- dissertasiya işində irəli sürülən hər bir əsas müddəanın və nəticənin doğruluğu və yeniliyi;
- aparılan tədqiqatların elmi və əməli dəyəri, alınan nəticələrdən istifadə edilməsinin mümkünlüyü;
- işin obyektiv qiymətləndirilməsi, onun müsbət və mənfi cəhətləri;
- işin magistr dissertasiyaları üçün irəli sürülən tələblərə cavab verməsi.

Rəy ekspert tərəfindən imzalanır və müdafiəyə ən azı 5 gün qalmış müdafiə şurasına təqdim edilir. Ekspert rəyinin surəti müdafiəyə ən az 3 gün qalmış magistranta verilməlidir.

Şifahi müdafiə

Magistrlik dissertasiyasının müdafiəsi üçün İxtisaslaşdırılmış Şuralara aşağıdakı sənədlər təqdim olunmalıdır:

- dissertasiya işi;

- elmi rəhbərin rəyi;
- kənar ekspertlərin rəyi;
- magistranın tərcümeyi-halı (CV);
- magistranın fərdi tədris planı;
- magistranın transkripti;
- magistranın müdafiəyə hazırlığı barədə kafedra iclasının protokolu.

Müdafiə Şurası üzvlərinin əksəriyyət səs çoxluğu iclasda iştirak etdikdə müdafiə təşkil olunur. Müdafiə Şurası üzvlərinin iclasda iştirakı onların hər birinin elmi dərəcəsi göstərilməklə iclasın protokolunda əks olunmalı və imzası ilə təsdiq edilməlidir. İclasın açılışından sonra sədr müdafiəyə təqdim olunmuş dissertasiya işi və magistrant haqqında məlumat verir, Müdafiə Şurasının katibi isə təqdim olunmuş sənədlər haqqında məlumat verir. Magistrant dissertasiya işinin mahiyyəti və aldığı nəticələr haqqında 20-25 dəqiqə ərzində məruzə edir və verilən suallara cavab verir. Magistrantın cavablarından sonra söz elmi rəhbərə və ekspertlərə verilir, dissertasiya işi üzrə digər rəylər oxunur (əgər varsa) və magistrant onlardakı iradlara cavab verir. Müdafiədən sonra Müdafiə Şurasının qərarı (şifahi müdafiənin qiymətləndirilməsi və namizədə magistr dərəcəsinin verilib-verilməməsi) və həmçinin rəy və tövsiyələri protokollaşdırılıb Beynəlxalq Magistratura və Doktorantura Mərkəzinə təqdim edilir. Müdafiənin yekunu olaraq Müdafiə Şurasının üzvləri aşağıdakıları tövsiyə edə bilərlər:

- namizədə magistr dərəcəsi verilsin;
  - dissertasiya işinə ciddi hesab olunmayan düzəlişlər etməklə namizədə magistr dərəcəsi verilsin;
  - namizədə magistr dərəcəsi almaq üçün dissertasiya işini işləyib yenidən təqdim etməyə və təkrar müdafiəyə icazə verilsin;
  - namizədə magistr dərəcəsi verilməsin və təkrar müdafiəyə də icazə verilməsin.
- Təkrar müdafiə olmadıqda, magistranta müvafiq proqramı dinlədiyi haqda arayış verilir.

Təkrar müdafiə

Əgər dissertasiya barədə ixtisaslaşdırılmış şura mənfi qərar qəbul edərsə, onun yenidən müdafiəsinə işdəki çatışmazlıqlar aradan qaldırılmaqla, mənfi qərar qəbul edilən gündən ən azı bir ay müddət keçdikdən sonra icazə verilir. Əgər dissertasiya barədə yenidən mənfi qərar çıxarılsa, onun yeni mövzuda təkrar (2 dəfədən çox olmamaqla) müdafiəsinə növbəti tədris ilinin məzunlarının dissertasiya müdafiəsi üçün müəyyən olunmuş müddətdə icazə verilir. Əgər ekspertlər dissertasiya işində düzəlişlər etməklə namizədə dərəcə verilməsinə tövsiyə edərlərsə, hansı dəyişikliklər və düzəlişlər tələb olunduğu yazılı şəkildə namizədə bildirilməlidir.

13. Azərbaycan Universitetində magistrantlar üçün mübadilə proqramları

Azərbaycan Universiteti tələbələrə xaricdə təhsil mübadilə proqramı çərçivəsində təhsil almaq imkanları təklif edir və Türkiyə və Avropa ölkələrinin ali təhsil müəssisələrində bir semestrlik təqaüdlü təhsil almaq şəraiti yaradır.

Mübadilə proqramının əsas şərtləri aşağıdakılardır:

- tələbələrin orta balı (ÜÖMG) – 71- dən yuxarı olmalı;
- təhsil verilən xarici dildə sərbəst danışa bilməlidir.

Tələbə proqramda iştirak üçün yerlər üzrə müvafiq şərtlərə cavab verərsə təklif olunan ölkə və universitetlər arasında seçim edərək müsabiqədə iştirak edə bilər.

Mübadilə proqramında iştirak edəcək tələbə:

- xarici universitetə təhsil haqqı ödəmir;
- yol xərcləri ödəmir;
- bir semestr təhsil almaq imkanı əldə edir;
- bir semestr ərzində aylıq təqaüd qazanır;

Əsas tələb olunan sənədlər:

- Transkript

- CV (Azərbaycan və ingilis dillərində);
- pasport və ya şəxsiyyət vəsiqəsi;
- Niyyət məktubu (Motivation letter) (təhsil almaq istədiyi universitet üçün).

Azərbaycan Universiteti ilə tərəfdaş universitetlər:

- Anadolu Universiteti (Eskişehir, Türkiyə)
- Akdeniz Universiteti (Antalya, Türkiyə)
- Almata Menecment Universiteti (Almata, Qazaxıstan)
- Çanakkale Onsekiz Mart Universiteti (Çanakkale, Türkiyə)
- Gaziantep Universiteti (Gaziantep, Türkiyə)
- Gaziosmanpaşa Universiteti (Tokat, Türkiyə)
- Gazi Universiteti (Ankara, Türkiyə)
- Hacettepe Universiteti (Sıhhiyyə, Türkiyə)
- İnönü Universiteti (Malatya, Türkiyə)
- İstanbul Teknik Universiteti (İstanbul, Türkiyə)
- İstanbul Kültür Universiteti (İstanbul, Türkiyə)
- Kocaeli Universiteti (Kocaeli, Türkiyə)
- Kahramanmaraş Sütçü İmam Universiteti (Kahramanmaraş, Türkiyə)
- Karabük Universiteti (Karabük, Türkiyə)
- Mehmet Akif Ersoy Universiteti (Burdur, Türkiyə)
- Selçuk Universiteti (Konya, Türkiyə)
- Koblenz Universiteti (Koblenz, Almaniya)
- Vechta Universiteti (Vechta, Almaniya)
- Poznan Texnologiya Universiteti (Poznan, Polşa)
- Qafqaz Universiteti (Tblisi, Gürcüstan)
- Silesian University in Opava (Opava, Çexiya)
- Kuala Lumpur Universiteti (Kuala Lumpur, Malayziya)
- Krakov İqtisadiyyat Universiteti (Krakov, Polşa)
- Xarkov Milli Radioelektronika Universiteti (Xarkov, Ukrayna)